

LERUM
mer än du tror

Strategi för god vattenstatus

Ersätter Vattenöversikten, antagen av Kommunstyrelsen 2011-08-31, § 259

Typ av dokument Strategidokument	Beslutat av Kommunfullmäktige	Beslutsdatum 2021-04-15	Diarienummer KS20.329 M20.952,422
Dokumentägare Sektor samhällsbyggnad, Miljöenheten	Giltighetstid	Reviderad 2021-02-24 och enligt KF beslut 2021- 04-16	

Strategi för god vattenstatus	- 1 -
1. Inledning	- 3 -
2. Syfte	- 3 -
3. Lokala miljömål	- 4 -
3.1 God ekologisk status.....	- 4 -
3.2 God kemisk status.....	- 4 -
3.3 God kvantitativ och kemisk status för grundvatten	- 4 -
3.4 Ingen försämring.....	- 4 -
3.5 Minskade utsläpp av övergödande ämnen.....	- 4 -
3.6 Krav på enskilda avlopp	- 4 -
3.7 Inte öka fysisk påverkan vid exploatering	- 5 -
5. Bakgrund	- 6 -
5.1 Vattenöversikten och övrigt pågående vattenvårdsarbete	- 6 -
5.1.1 Vattenöversikten.....	- 6 -
5.1.2 Vattendirektivet.....	- 6 -
5.1.3 Miljökvalitetsnormer (MKN)	- 9 -
5.1.4 Status och MKN för kommunens yt- och grundvatten.....	- 11 -
5.1.5 Övrigt pågående vattenvårdsarbete.....	- 15 -
5.2 Globala, nationella, regionala och lokala miljömål.....	- 17 -
5.2.1. Globala mål	- 17 -
5.2.2. Nationella mål.....	- 17 -
5.2.3. Regionala mål.....	- 18 -
5.2.4. Lokala miljömål.....	- 18 -
6. Förklaring av termer och begrepp	- 19 -

1. Inledning

Vatten är grunden till allt liv. Vi använder vatten som badsjöar, fiskevatten, avloppshantering, rekreationsområden, dricksvattentäkter och mycket mer. Alla ekosystem, både för djur och växter, är helt beroende av vatten. Vatten är vår viktigaste naturresurs och det är vårt ansvar att ta hand om vårt vatten och förvalta det väl.

I Sverige har vi förhållandevis god vattenkvalitet, både vad gäller grundvatten och ytvatten. I våra porlande fjällbäckar är vattnet så rent att det går att dricka, vilket är få länder förunnat. Vi har gott om fisk och en hög biologisk mångfald kopplad till sjöar och vattendrag. Lerums kommun är känd som en kommun med många vackra sjöar. Säveån och Lärjeån strömmar genom kommunen och skapar ett karaktäristiskt landskap med sina vackra bäckraviner. Fiske står för en stor del av Lerums turism, både i form av lax- och öringfiske i Säveån och insjöfiske i Mjörn, Aspen och den mängd mindre sjöar som finns i kommunen.

Till stor del tack vare det vackra landskap som sjöar och vattendrag skapar är Lerum en kommun dit många vill flytta. Vacker natur och lagom pendlingsavstånd till storstaden lockar. Nya marker tas i anspråk och sommarstugeområden omvandlas till åretruntboende. För att inte skada de stora värden vi har är det därför viktigt att ta hänsyn till vattenfrågorna vid all exploatering. Strandskyddet är ett viktigt redskap för att skydda naturvärden i anslutning till vatten och säkra allmänhetens tillgång till orörda vatten. De miljö kvalitetsnormer som gäller för vatten anger också en lägsta godtagbar status som ska uppnås för att ekosystem ska fungera och ekosystemtjänsterna bibehållas.

Det är också viktigt att säkerställa att vi har tillräcklig kapacitet av grundvatten för att försörja både befintlig och ny bebyggelse med rent dricksvatten. För att värna vårt vatten krävs att vi arbetar aktivt med dessa problem.

2. Syfte

Syftet med Strategi för god vattenstatus är uppfylla EU:s ramdirektiv för vatten och därmed långsiktigt säkerställa god yt- och grundvattenkvalitet i Lerums kommun. Den inkluderar också värdefulla vattenmiljöer och landområden i anslutning till vatten. Detta görs genom att ta fram tydliga mål som sedan ska ligga till grund för åtgärdsprogram för vattenvårdsarbetet inom kommunens olika verksamhetsområden.

Strategin för god vattenstatus innehåller lokalt anpassade miljömål för sjöar, vattendrag och grundvatten. Miljömålen har en koppling till lagstiftningens krav och nationella mål, men är anpassade till Lerums kommuns förutsättningar och vad som är relevant och viktigt för kommunen att förhålla sig till.

3. Lokala miljömål

Nedan presenteras Lerums kommuns lokala miljömål som beskriver den lagstiftning som är relevant för oss att arbeta med utifrån våra lokala förhållanden.

3.1 God ekologisk status

Senast år 2027 ska alla sjöar och vattendrag i Lerums kommun uppnå god ekologisk status.

Målet är kopplat till gällande miljö kvalitetsnormer

3.2 God kemisk status

Alla sjöar och vattendrag i Lerums kommun skall ha god kemisk status. Undantag gäller för kvicksilver, kvicksilverföreningar och bromerad difenyleter, då de är allmänt förekommande i hela vattendistriktet.

Motsvarar miljö kvalitetsnormerna.

3.3 God kvantitativ och kemisk status för grundvatten

Alla grundvattenförekomster i Lerums kommun ska ha fortsatt god kvantitativ och kemisk status.

Motsvarar miljö kvalitetsnormerna.

3.4 Ingen försämring

Inga sjöar eller vattendrag ska få försämrade ekologisk eller kemisk status.

Målet är kopplat till vattendirektivets huvudregel att ingen försämring av vattenkvaliteten får ske.

3.5 Minskade utsläpp av övergödande ämnen

De sammanlagda utsläppen av kväve- och fosfor från enskilda avlopp, den kommunala VA-anläggningen (reningsverk, ledningsnät och pumpstationer), dagvatten, skogsbruk och jordbruk ska minska kontinuerligt så att god ekologisk status uppnås.

Målet är kopplat till Vattenmyndighetens åtgärdsprogram.

3.6 Krav på enskilda avlopp

Samtliga avloppsanläggningar som bidrar till att en sjö eller ett vattendrag inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå god ekologisk status, ska senast år 2025 uppfylla Miljöbalkens krav om rening.

Målet är kopplat till Vattenmyndighetens åtgärdsprogram.

3.7 Inte öka fysisk påverkan vid exploatering

Exploatering får inte leda till att fysisk, eller annan negativ påverkan, på sjöar och vattendrag ökar. Det får inte heller leda till att stabilitetsåtgärder som påverkar naturvärden negativt måste genomföras eller att naturliga processer förhindras. Vid status sämre än god, ska exploateringen om möjligt utformas så att den kan bidra till att förbättra möjligheten att uppnå miljö kvalitetsnormen. Om exploateringen är av så starkt allmänintresse att den inte kan undvikas ska kompensationsåtgärder utföras.

Målet är kopplat till Vattenmyndighetens åtgärdsprogram.

5. Bakgrund

5.1 Vattenöversikten och övrigt pågående vattenvårdsarbete

5.1.1 Vattenöversikten

Arbetet kring ytvattenfrågor i Lerums kommun har pågått under lång tid. Rapporten "Kväve och fosfor i Lerums kommun" togs fram 1998 och följdes av "Våtmarksutredning Lerums kommun" som ledde till att extra medel sattes av under 2004 och 2005 för att projektera och anlägga två våtmarker "Kålkulla" och "Norra Stenkullen". Av dessa anlades "Norra Stenkullen".

Under 2006 beslutade Miljö- och hälsoskyddsnämnden (numera Miljö- och byggnadsnämnden) att arbete skulle inledas med "Vattenöversikt i Lerums kommun". Som mål för arbetet angavs att Vattenöversikten skulle ge en tillräckligt bra bild av kommunens ytvatten för att i förlängningen kunna säkra god ekologisk status i kommunens ytvatten. Projektet avgränsades på så sätt att dricksvattenfrågor och naturvårdsfrågor inte ingick.

I projektet delades kommunen in i 46 delavrinningsområden och varje område klassades gällande övergödning, försurning, förorenande ämnen och mekanisk påverkan. Klassningarna låg till grund för att stort antal mål och åtgärder som antogs av kommunstyrelsen 2011.

Vattenöversikten ersätts nu med Strategi för god vattenstatus i kombination med klassningar som redovisas i Vatteninformationsystem Sverige (VISS, www.viss.lansstyrelsen.se).

5.1.2 Vattendirektivet

Vattendirektivet (2000/60/EG) antogs år 2000 och gäller inom EU. Det svenska genomförandet av vattendirektivet har skett genom vattenförvaltningsförordningen (SFS 2004:660) och 5 kap miljöbalken. Svensk vattenförvaltning syftar till att vi ska förbättra våra vatten och skapa en långsiktigt hållbar förvaltning av vattenresurserna. Arbetet sker i samverkan mellan myndigheter och andra berörda aktörer.

Utgångspunkten för arbetet är vattens avrinningsområden och Sverige är indelat i fem vattendistrikt med en vattenmyndighet i varje distrikt. Lerums kommun ligger inom Västerhavets vattendistrikt som sträcker sig från norra Skåne till Göta älvs källflöden i Härjedalen och Norge.

Arbetet med vattenförvaltning drivs i förvaltningscykler om sex år, där olika arbetsmoment återkommer. Den tredje cykeln avslutas 2021 och i december 2021 kommer beslut fattas om ett nytt åtgärdsprogram för vatten som ska gälla 2022-2027.

En cykel inleds med att vatten kartläggs utifrån befintlig övervakning. Underlaget används sedan för att bedöma och klassificera vattnets tillstånd och påverkan och för att fastställa miljö kvalitetsnormer och vilka åtgärder som behöver vidtas för att nå god vattenkvalitet. Åtgärdsprogram och förvaltningsplaner upprättas för arbetet. Åtgärdsprogrammet är juridiskt bindande och riktar sig till kommuner och statliga myndigheter. Kommunen omfattas av åtgärdsprogrammet i rollerna som planerande, tillsynsmyndighet och som verksamhetsutövare. Indirekt kan det därför också påverka näringsidkare, andra organisationer och privatpersoner. Kommunerna ska årligen rapportera till Vattenmyndigheten hur åtgärderna enligt åtgärdsprogrammet genomförts. Allt arbete med åtgärder ska ske utifrån avrinningsområde och behov.

De 8 åtgärder som gäller nu och som direkt riktar sig till kommunerna är följande:

1. Kommunerna ska bedriva tillsyn enligt miljöbalken inom sina verksamhetsområden, avseende verksamheter som påverkar vattenförekomster, i sådan omfattning att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska medföra att det för sådana verksamheter ställs krav på åtgärder som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.
2. Kommunerna ska bedriva tillsyn så att utsläppen av kväve och fosfor från jordbruk och hästhållning minskar samt att tillförseln av växtskyddsmedel minskar, till vattenförekomster där det finns en risk för att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av sådan påverkan. Åtgärden ska medföra att det för berörda verksamheter ställs krav på åtgärder som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.
3. Kommunerna ska prioritera och genomföra sin tillsyn så att de ställer de krav som behövs för att utsläppen av näringsämnen och prioriterade och särskilda förorenande ämnen från avloppsledningsnät och avloppsreningsverk minskar till vattenförekomster där det finns en risk för att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av sådan påverkan. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.
4. Kommunerna ska säkerställa minskade utsläpp från enskilda avlopp, genom att ställa krav på begränsade utsläpp av fosfor och kväve där det behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas, att prioritera tillsynen av enskilda avlopp för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska påbörjas omgående genomföras kontinuerligt.

5. Kommunerna ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunerna behöver särskilt

- a) anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³/dygn
- b) göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före miljöbalkens införande och vid behov revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås,
- c) bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden,
- d) uppdatera översiktsplanerna med regionala vattenförsörjningsplaner,
- e) säkerställa att tillståndspliktiga allmänna yt- och grundvattentäkter har tillstånd för vattenuttag.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

6. Kommunerna ska genomföra sin översikts- och detaljplanering samt prövning enligt plan- och bygglagen så att den bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden behöver genomföras i samverkan med länsstyrelserna. Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

7. Kommunerna ska upprätta och utveckla vatten- och avloppsvattenplaner för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden behöver genomföras i samverkan med länsstyrelserna. Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

8. Kommunerna ska utveckla planer för hur dagvatten ska hanteras inom kommunen med avseende på kvantitet och kvalitet. Dagvattenplanerna ska bidra till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

5.1.3 Miljökvalitetsnormer (MKN)

Miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten samt för kustvatten fastställs för alla så kallade vattenförekomster. Miljökvalitetsnormerna är juridiskt bindande och måste följas. För att bedömas som en vattenförekomst ska en sjö, vattendrag eller en grundvattenförekomst vara av en viss storlek. Även vatten som inte uppnår denna storlek kan vara vattenförekomster om de är skyddade områden, bland annat större dricksvattentäkter, om de berörs av Natura 2000-områden eller ett EU-bad. Vattenförekomsterna revideras vid behov i början av varje vattenförvaltningscykel. I VISS finns information om klassning, övervakning, påverkan, MKN med mera för vattenförekomsterna. Vatten som inte klassats som vattenförekomster kallas övrigt vatten men omfattas ändå av Sveriges vattenförvaltning. Påverkan på övrigt vatten får inte heller riskera att försämra eller motverka förbättringar i anslutande vattenförekomst.

Ytvatten

För varje ytvattenförekomst beslutas två stycken MKN, en för ekologisk status och en för kemisk status. I allmänhet är MKN att god status skall uppnås eller bibehållas för både kemisk och ekologisk status till ett visst årtal, men det kan finnas undantag.

Grundvatten

För grundvattenförekomster finns MKN för kemisk status och kvantitativ status. God kemisk status innebär att ett antal fastställda riktvärden för olika ämnen inte får överskridas. En god kvantitativ status är när vattenuttagen är i balans med grundvattenbildningen. Viktigt är att det så kallade icke-försämringskravet gäller för alla grundvattenförekomster, d v s att statusen inte får försämrans.

Fisk- och musselvatten

Några av Lerums kommuns vattenförekomster omfattas även av förordningen om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten, SFS 2001:554. Dessa områden är antingen laxfiskvatten, vilket är fiskvatten där lax, öring, sik, siklöja, nors och harr lever eller skulle kunna leva, eller områden som hyser eller skulle kunna hysa gädda, abborre, ål eller karpfisk. För områden som omfattas av fiskvattendirektivet gäller särskilda krav på vattenkvaliteten som framgår av förordningen om MKN för fisk- och musselvatten. Dessa krav gäller parallellt med, och i förekommande fall utöver, kraven för kemisk ytvattenstatus.

Badvattendirektivet

Några av de kommunala badplatserna i Lerums kommun omfattas dessutom av badvattendirektivet (2006/7/EG). De kallas EU-bad och är de badplatser som har fler än 200 badande per dag under badsäsongs. I Lerums kommun är Aspen, L

Stamsjön och Drängseredsbadet EU-bad. Dessa badplatser provtas regelbundet, liksom övriga kommunala badplatser, men klassas dessutom enligt graderna utmärkt, bra, tillfredställande och dåligt.

5.1.4 Status och MKN för kommunens yt- och grundvatten

Ekologisk status sjöar och vattendrag

För närvarande finns elva sjöar och sexton vattendrag som utgör vattenförekomster inom Lerums kommun. Av dessa har Söabäcken god ekologisk status, alla övriga måttlig status. Det finns dock olika anledningar till att vattenförekomsterna inte uppnår god ekologisk status.

Teckenförklaringen till höger visar färgkodning för respektive klass i samtliga kartor nedan.

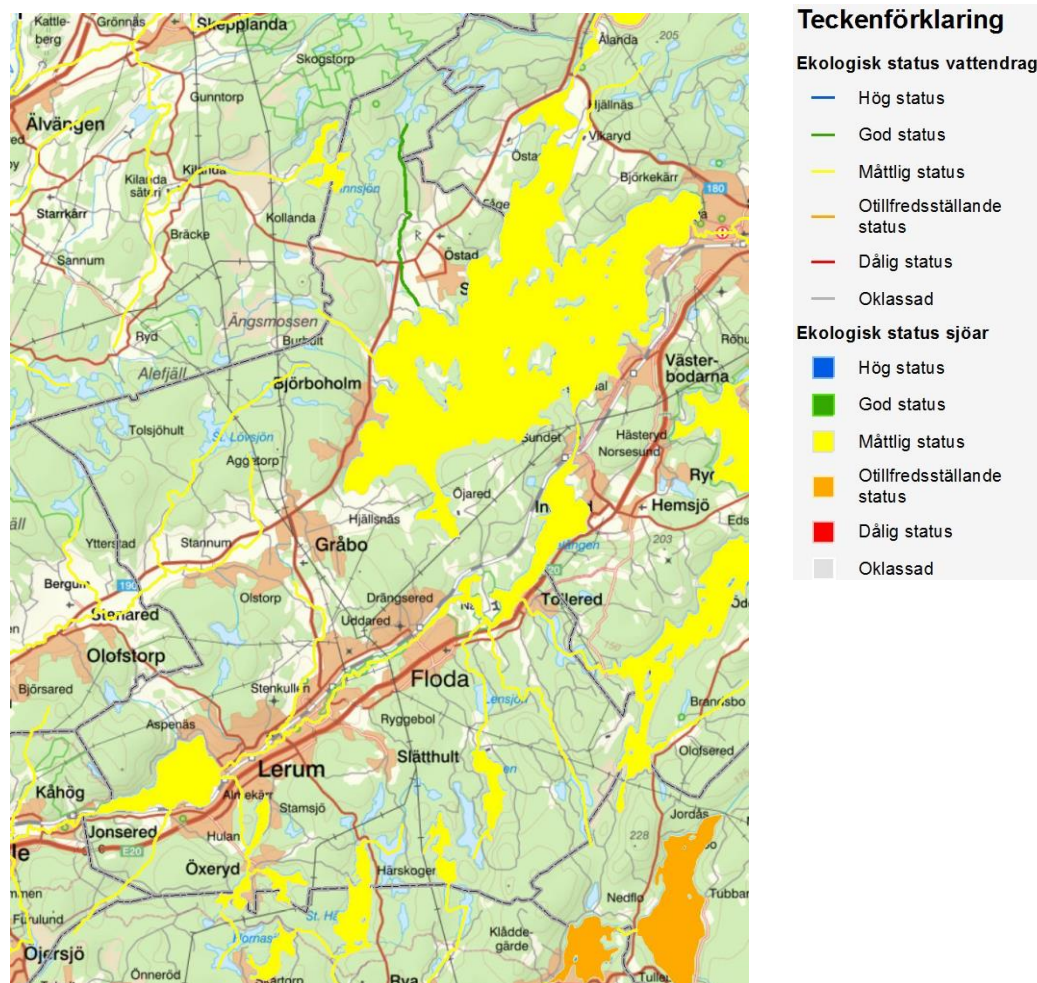

Fig 1: Översikt ekologisk status i sjöar och vattendrag

Fysisk påverkan i sjöar och vattendrag

De mest omfattande problemen som för närvarande finns i alla vattenförekomster utom tre är fysisk påverkan, framför allt vandringshinder som hindrar fiskar och andra vattenlevande organismer att röra sig fritt i vattensystemen. Vandringshinder ingår i kvalitetsfaktorn *konnektivitet* som är en av flera kvalitetsfaktorer som ligger till grund för bedömningen av ekologisk status.

Kartbilden nedan visar konnektivitet i de sjöar och vattendrag som är vattenförekomster enligt VISS.

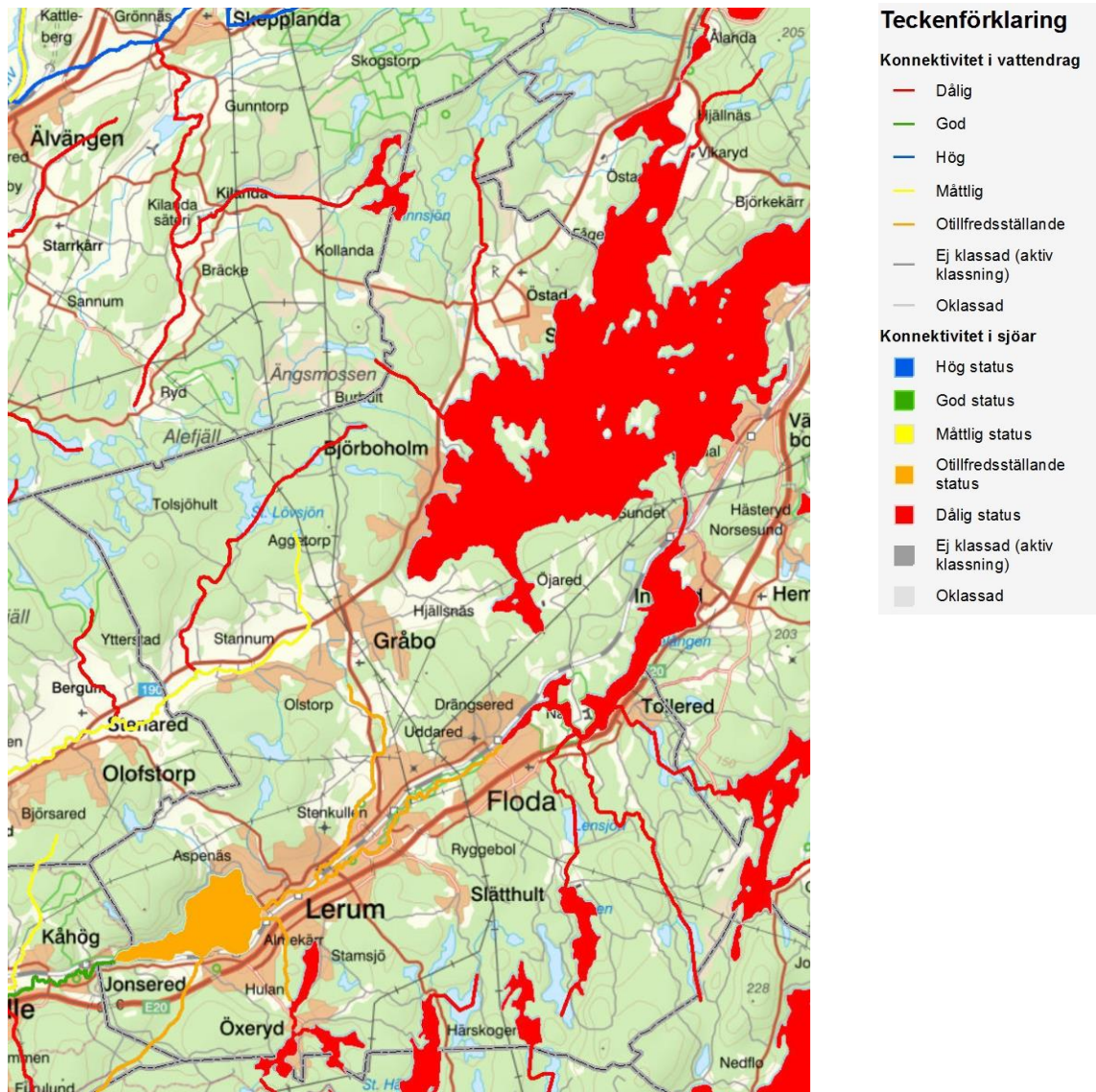

Fig 2: Översikt konnektivitet i kommunens sjöar och vattendrag

Näringsämnen i sjöar och vattendrag

Lärjeån är indelad i tre vattenförekomster och två av dem, samt Lerån, är påverkade av höga näringsämnesnivåer. Även Älsjöbäcken och Häcksjöbäcken bedöms ha problem med höga halter av näringsämnen. De är dock inte vattenförekomster i VISS, utan ingår i Aspens respektive Sävans avrinningsområden.

Fig 3: Näringsämnen i kommunens sjöar och vattendrag som är vattenförekomster enligt VISS.

Försurning och förorenande ämnen i sjöar och vattendrag

Försurning är ytterligare ett miljöproblem som påverkar klassningen i huvuddelen av våra sjöar och vattendrag. Dessa sjöar och vattendrag ingår i det regionala kalkningsprogrammet, vilket betyder att de övervakas och kalkas vid behov.

I Mjörn har en bedömning om förekomst av så kallade särskilt farliga ämnen gjorts. Detta bidrar till att sjön har måttlig ekologisk status.

Grundvatten

Inom Lerums kommun finns för närvarande vattenförekomsterna Gråbodeltat, Skallsjö, Östaddeltat och Högsboholm. Dessa fyra vattenförekomster är även angivna i kommunens handlingsplan för stärkt vattenskydd. Dessutom finns förekomsterna Kilanda-Kåretop, Jonsered och en förekomst strax norr om Östaddeltat som ligger inom två kommuner, varav en är Lerum. Förekomsterna Jonsered och området norr om Östaddeltat berör bara Lerums kommun till en mycket liten del. De kommunala vattenskyddsområdena Gråbo, Sjövik och Skallsjö ligger inom utpekade grundvattenförekomster.

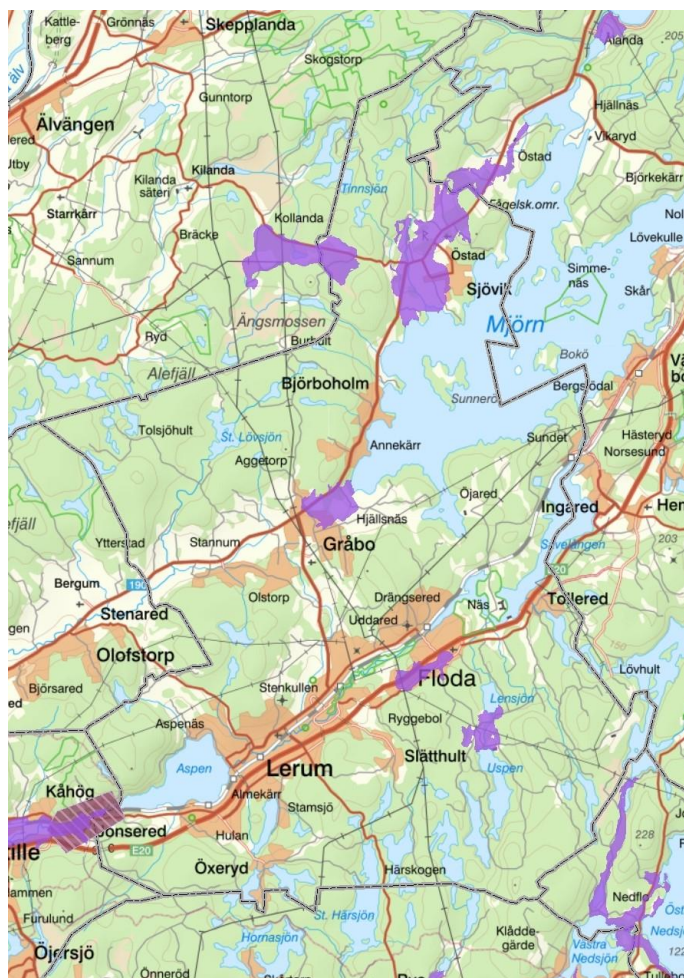

Fig 4: Grundvattenförekomster (lilamarkerade i kartan) enligt VISS.

Alla grundvattenförekomsterna i Lerums kommun liksom alla andra i hela Sverige har miljö kvalitetsnormerna ”god kemisk status” och ”god kvantitativ status”. En riskbedömning görs för alla grundvattenförekomster i syfte att avgöra om målen i vattenförvaltningen klaras. Om förekomsten bedöms vara utsatt för risk görs en fördjupad kartläggning och analys av hur mänsklig aktivitet påverkar grundvattenförekomsten. För Östaddeltat, Gråbodeltat och Skallsjö görs bedömningen i VISS att förekomsterna ”bedöms vara i risk att inte uppnå god status 2027”.

För Östaddeltat bedöms risken vara påverkan utifrån eftersom BAM, som är rester från ett numera förbjudet bekämpningsmedel, har påvisats vid provtagning. Det bedöms också finnas risk för betydande påverkan från vägsaltning och olyckor på väg.

När det gäller Gråbodeltat grundar sig bedömningen på att det finns risk för betydande påverkan från tidigare plantskola i området. Även här pekas risken för betydande påverkan från vägsaltning och olyckor på väg ut.

I Skallsjö bedöms det finnas en risk för påverkan från bland annat skrothantering och verkstadsindustrier med halogenerade lösningsmedel. Här har man också kunnat uppmäta BAM.

5.1.5 Övrigt pågående vattenvårdsarbete

5.1.5.1 Strategisk vatten- och avloppsplanering

I december 2015 antog Kommunfullmäktige en strategisk vatten- och avloppsplan. Syftet är att den ska vara en del av Lerums kommuns arbete för att upprätthålla en hållbar utveckling av VA-försörjningen. Här ingår både allmän och enskild försörjning av dricksvatten, spillvatten och dagvatten. Ett övergripande mål med det strategiska arbetet är att minska miljöbelastningen och möjliggöra för en långsiktigt hållbar bebyggelseutveckling i Lerums kommun.

I vatten- och avloppsplanen beskrivs dagens läge, kommunens framtida mål och vilka problem som kan uppstå längs vägen. Det finns en plan för hur det kommunala VA-nätet ska byggas ut och en rutin för hur arbetet ska ske till dess.

Sammanhållen bebyggelse utanför verksamhetsområde för kommunalt vatten och avlopp har bedömts utifrån hälso- och miljöaspekter, bebyggelse tryck samt teknisk genomförbarhet för att reda ut hur det kommunala vatten- och avloppsnetet behöver byggas ut. Områdena har sedan delats in i de fyra olika typerna VA-utbyggnadsområde, VA-utredningsområde, VA-bevakningsområde och enskilt VA-område.

Efter den strategiska vatten- och avloppsplanen har det tagits fram en handlingsplan för vattenskydd. Den anger hur vi ska säkerställa en hållbar dricksvattenförsörjning med hänsyn till dagens läge och ett förändrat klimat i framtiden.

5.1.5.2 Dagvattenstrategi för Lerums kommun

Kommunens dagvattenstrategi antogs av Kommunfullmäktige 2015-12-17, § 215. Den har utformats som ett konkret verktyg bland annat med syfte att gå vidare med den strategiska VA-planen.

Enligt dagvattenstrategin ska dagvattenhanteringen vara hållbar och anpassas till recipientförhållanden, topografi, geohydrologi, klimatförändringar och extrema väderhändelser. Reningskraven i strategin har ställts utifrån gällande MKN. Hanteringen av dagvatten ska prioriteras inom både planerad och befintlig bebyggelse.

En handbok med checklistor för varje skede från ÖP till drift och underhåll har också tagits fram. Syftet med handboken är att den ska bidra till att kommunen uppnår den gemensamma målbilden.

5.1.5.3 Naturvårdsprogrammet

Lerums kommun antog 2010 ett naturvårdsprogram, och programmet uppdaterades 2019 och 2020. I naturvårdsprogrammet beskrivs kommunens förhållningssätt till naturvård och de skyddsvärda objekt och miljöer som finns i kommunen. Vidare fastställs vilken hänsyn som ska tas till dessa objekt och miljöer. Varje område har klassats på en tregradig skala, dels för naturvärde och dels för friluftslivsvärde.

I Naturvårdsprogrammet anges mål och åtgärder inom naturvårdsområdet, och några av dessa syftar till en god ytvattenkvalitet. I programmet har också ansvarsarter och ansvarsnaturtyper antagits. Ansvarsarter och ansvarsnaturtyper är rödlistade eller skyddsvärda arter samt nationellt värdefulla naturtyper som har en relativt stor andel av Sveriges och länets totala bestånd/naturtyp inom kommunen.

De ansvarsarter för Lerums kommun som har koppling till vatten är säveålox, storlom, smålom och kungsfiskare.

Ansvarsnaturtyper för Lerums kommun som har koppling till vatten är våtmarker i jordbrukslandskapet, öppet ravinlandskap, näringsfattiga klara sjöar och strömmande vatten.

5.1.5.4 Klimatstrategi och klimatanpassningsplan

Målet med klimatstrategin är att Lerums kommun till år 2050 ska bidra till att den globala uppvärmningen begränsas till två grader Celsius. Strategin innebär bland annat att barn och unga ska få Sveriges bästa förutsättningar att leva klimatsmart och miljövänligt och att samhället ska anpassas till och förbereda invånare på den klimatförändring som sker.

Klimatanpassningsplanen syftar till att ge en balanserad syn på vilka åtgärder eller ytterligare kunskapsunderlag som kan krävas för att få ett säkert och robust samhälle både för det som redan finns i form av bebyggelse och infrastruktur och det som ligger i framtiden. Den pekar på de klimatförändringar som kan förutses, konsekvenserna av dessa förändringar och hur de kan hanteras.

Klimatförändringarna innebär bland annat att nederbördsmängderna kommer att öka under delar av året, och risken för både översvämningar och torka ökar. Arbetet med att klimatanpassa samhället har därför ett starkt samband med övrigt vattenvårdsarbete, genom att minimera risk för t.ex. utsläpp av näringsämnen och föroreningar vid skyfall och påverkan på vattenbundna biologiska värden vid torka.

5.1.5.5 Vattenråd och vattenvårdsförbund

Lerums kommun är medlem i Säveåns och Mölndalsåns vattenråd. Båda dessa vattenråd bildades 2008. Största delen av kommunen ligger inom Säveåns avrinningsområde och i kommunens södra delar finns områden som ligger inom Mölndalsåns avrinningsområde. Vattenråden fungerar som samverkansorgan, där bland annat kommunerna, länsstyrelsen, Naturskyddsföreningen och Sportfiskarna gemensamt diskuterar aktuella vattenfrågor och försöker skapa en samsyn och ett helhetsperspektiv på vattenresurserna inom avrinningsområdet.

Göta älvs vattenvårdsförbund är en organisation med syfte att skydda och förbättra vattendragens vattenkvalitet inom Göta älvs avrinningsområde nedströms Väneren. Medlemmarna utgörs av kommunerna inom området, länsstyrelsen, vattenmyndigheten och av företrädare för näringsliv, forskning och naturvård. I första hand sker arbetet genom att samordna och genomföra nödvändig vattendragskontroll inom området.

5.2 Globala, nationella, regionala och lokala miljömål

5.2.1. Globala mål

FN har beslutat om en Agenda 2030 för hållbar utveckling, med 17 stycken globala mål och 169 delmål. Agendan innebär att alla medlemsländer i FN har förbundit sig att arbeta för att nå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030. Sveriges nationella miljömål hanterar den del av Agenda 2030 som syftar till en miljömässigt hållbar värld. Det mål som framför allt hanterar vattenfrågorna är mål 6, *Rent vatten och sanitet för alla*.

5.2.2. Nationella mål

Riksdagen har fastställt ett generationsmål, 16 nationella miljömål och etappmål, gällande bland annat luft, vatten, odlingslandskap och biologisk mångfald. Dessa mål är grunden till allt miljöarbete i Sverige.

Generationsmålet säger att:

“Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.”

De nationella miljömål som påverkar vattenkvalitet i Lerums kommun är:

- *Bara naturlig försurning*
- *Giffri miljö*
- *Ingen övergödning*

- *Levande sjöar och vattendrag*
- *Myllrande våtmarker*
- *Grundvatten av god kvalitet*

5.2.3. Regionala mål

Västra Götalands län har antagit alla miljö kvalitetsmål förutom *Storslagen fjällmiljö*, eftersom den inte är aktuell i länet. Det finns även regionala tilläggs mål för 13 av miljö kvalitetsmålen som förtydligar vad som krävs för att Västra Götaland ska uppnå miljö kvalitetsmålet.

Som ett led i att uppfylla dessa regionala delmål har Länsstyrelsen i Västra Götalands län tagit fram ett åtgärdsprogram som benämns *Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland*. Åtgärdsprogrammet fokuserar på fyra utmaningar för att skapa bättre förutsättningar för miljön:

- *Minskad klimatpåverkan och frisk luft*
- *Hållbar användning av vattenmiljöer*
- *Hållbart brukande av skog och odlingslandskap*
- *God boendemiljö och hållbar konsumtion*

Inom varje utmaning finns åtgärder för lokala och regionala aktörer, däribland kommunerna.

Bevara värdefulla vatten

Ett regionalt tilläggs mål som Västra Götalands län antagit är att bevara värdefulla vatten. Tilläggs målet anger att *”År 2020 ska minst 50 procent av nationellt särskilt värdefulla vattnen med natur- och kulturmiljövärden som har skyddsbehov ha ett långsiktigt skydd.”*

De vatten som pekats ut som nationellt särskilt värdefulla i Lerums kommun är delar av Lärjeån, Säveån, Alebäcken och Svartåbäcken. Några av dessa är redan skyddade med strandskydd, naturreservat, Natura 2000 och/eller naturvårdsavtal.

5.2.4. Lokala miljömål

I Lerums kommun finns även beslut om lokala miljömål inom en rad olika områden, bland annat inom Naturvårdsprogrammet, Dagvattenstrategin och Klimatanpassningsplanen.

6. Förklaring av termer och begrepp

Avrinningsområde	Det geografiska område som avvattnas till samma sjö eller vattendrag. Området avgränsas av topografin som skapar vattendelare mot andra avrinningsområden.
Ekologisk status	Den ekologiska kvaliteten hos en ytvattenförekomst, klassificerad i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter om miljökvalitetsnormer avseende ytvatten och uttryckt som "hög", "god", "måttlig", "otillfredsställande" eller "dålig".
Hydromorfologi	De fysiska egenskaper som karakteriserar en vattenförekomst (form, innehåll och gränser).
Kemisk status	Kemisk status bestäms genom att mäta halterna av miljögifter eller föroreningar och jämföra dem mot gränsvärden som inte får överskridas om status ska bedömas som god. Uttrycks som "god" eller "uppnår ej god" för ytvatten och "god" eller "otillfredsställande" för grundvatten.
Konnektivitet	Möjligheten till spridning och fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material i uppströms och nedströms riktning, samt från vattenförekomsten till omgivande landområden.
Kvantitativ status	Kvantitativ status anger om grundvattenförekomsternas vattenuttag är i balans med grundvattenbildningen, så att inte grundvattenförrådet och de ekosystem som beror av det utarmas eller försämras. Den kvantitativa statusen för grundvatten bedöms som "risk" eller "ingen risk".
Miljö kvalitetsnorm	Anger de föroreningsnivåer eller störningsnivåer som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse eller som miljön eller naturen kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter. Baseras på EG-direktiv.
Recipient	Den sjö, hav eller vattendrag som är mottagare av vattnet inom ett avrinningsområde.
Vattenförekomst	Ett avgränsat och betydande vattenområde som till exempel en sjö, ett grundvattenmagasin, en å, flod eller kanal, ett vatten i övergångszon eller en kustvattensträcka. En vattenförekomst är också, enligt Vattendirektivet, den minsta storheten för beskrivning och bedömning av vatten.
Övrigt vatten	Det vatten som inte är en vattenförekomst benämns "övrigt vatten".